

การเข้าถึงเทคโนโลยีของผู้สูงอายุในยุคดิจิทัล

Access to Technology for the Elderly in the Digital Age

วชิราภรณ์ พัดเกิด

Wachiraporn Padkerd

สถาบันรัชต์ภาคย์

Rajapark Institute, Thailand

E-mail: wachnid@gmail.com

Received October 30, 2024; Revised June 26, 2025; Accepted July 6, 2025

Abstract

The purposes of this research were to examine the access to technology among older adults in the digital age, focusing on their behavior when using social media services, purposes for using social media, channels used to access social media, locations where social media services were accessed, frequency of use, preferred applications, and selected activities. The study employed a quantitative research approach. The sample consisted of 500 individuals aged 55 and above residing in Bangkok, obtained through convenience sampling. Data were collected using a questionnaire and analyzed using descriptive and inferential statistics. The results indicated that personal factors significantly affected access to technology among older adults at the 0.05 level of statistical significance.

Keywords: the access to technology; older adults; the digital

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการเข้าถึงเทคโนโลยีของผู้สูงอายุในยุคดิจิทัล พฤติกรรมการใช้บริการ เครือข่ายสังคมออนไลน์ วัตถุประสงค์ในการใช้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์ ช่องทางการใช้ บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์ สถานที่ที่ใช้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์ ความถี่ในการใช้บริการ เครือข่ายสังคมออนไลน์ แอปพลิเคชันที่มีการเลือกใช้งาน และกิจกรรมที่เลือกใช้ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษาคือ ผู้ที่อาศัยในกรุงเทพมหานคร ที่มีอายุ 55 ปีขึ้นไป จำนวน 500 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นกลุ่มผู้สูงอายุ ได้มาโดยการกำหนดขนาดแบบสอบถามเป็น เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็น วิธีการสุ่มตัวอย่าง แบบตามสะดวก ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนาและสถิติเชิงอนุมาน ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลมีผลต่อการเข้าถึงเทคโนโลยีของผู้สูงอายุ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: การเข้าถึงเทคโนโลยี; ผู้สูงอายุ; ดิจิทัล

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรสูงวัยเป็นปรากฏการณ์ระดับโลกที่กำลังดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง โดยเป็นผลจากความสำเร็จด้านการแพทย์และสาธารณสุขที่ช่วยยืดอายุขัยของมนุษย์ ในประเทศไทยนั้น พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 ได้นิยาม “ผู้สูงอายุ” คือผู้ที่มีอายุ 60 ปี ขึ้นไป แม้ว่ากฎหมายไทยจะไม่ได้ให้ความหมายโดยตรงถึงสังคมผู้สูงอายุ แต่ตามเกณฑ์ขององค์การสหประชาชาติ ได้นิยามสังคมผู้สูงอายุออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่ สังคมผู้สูงอายุ (Aging Society) เป็นสังคมที่มีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป เป็นอัตราส่วน 10% หรือประชากรที่มีอายุ 65 ปีขึ้นไปมากกว่า 7% จากประชากรทั่วประเทศ, สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (Aged Society) เป็นสังคมที่มีประชากรที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป มากกว่า 20% หรือประชากรที่มีอายุ 65 ปีขึ้นไปมากกว่า 14% และสังคมผู้สูงอายุระดับสุดยอด (Super Aged Society) เป็นสังคมประชากรที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปมากกว่า 28% ของประชากรทั้งหมด หรือประชากรที่มีอายุ 65 ปีขึ้นไป มากกว่า 20% สำหรับสถานการณ์ในประเทศไทย ได้เข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ โดยข้อมูลจากสำนักอนามัยผู้สูงอายุ กระทรวงสาธารณสุข เผยถึงสถานการณ์ผู้สูงอายุ ปี 2566 พบว่า มีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปจำนวน 12.7 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 19.3 ของประชากร และยังคงคาดการณ์ว่าในปี 2585 จำนวนผู้สูงอายุจะเพิ่มขึ้นเกือบเท่าตัวจาก 12.47 ล้านคน เป็น 18.86 ล้านคน (Department of Health, Bureau of Elderly Health, 2023) นอกจากนี้ ข้อมูลจาก World Population Prospects 2022 ขององค์การสหประชาชาติ ยังคาดการณ์ว่าจำนวนประชากรโลกที่มีอายุเกิน 65 ปี จะเพิ่มขึ้นจาก 10% และคาดว่าจะเพิ่มสัดส่วนขึ้นเป็น 16% ภายในปี 2593 (United Nations, 2022) แสดงให้เห็นถึงแนวโน้มสังคมสูงวัยที่กำลังขยายตัวทั่วโลก

ในอนาคตอันใกล้เราจะเห็นผู้สูงอายุเป็นจำนวนมากในทุกๆ ที่ที่เราไป นั่นเป็นเพราะสัดส่วนผู้สูงอายุที่สูงขึ้นทุกปี แน่นอนว่าต้องมีการเตรียมความพร้อม ถึงแม้ว่าภาครัฐจะเตรียมพร้อมรับมือด้วยมาตรการต่างๆ เช่น สวัสดิการทางการศึกษา การส่งเสริมการมีงานทำของผู้สูงอายุ และระบบสาธารณสุข เป็นต้น แต่ทว่าการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตประจำวันของผู้คนก็เป็นสิ่งที่ไม่สามารถปฏิเสธได้ (Prasertsuk, 2019) ประเทศไทยจึงเริ่มตระหนักถึงปัญหาดังกล่าวและนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยเพิ่มความสะดวกสบายในการดำรงชีวิตประจำวันของผู้สูงอายุ ทั้งในทางตรงและทางอ้อม ยกตัวอย่างเช่น กลุ่มธุรกิจดูแลผู้สูงอายุและอุปกรณ์การแพทย์ภายในบ้านที่มีให้เลือกหลากหลาย รวมถึงแอปพลิเคชันทางการแพทย์ที่ให้ข้อมูลเฉพาะแก่ผู้สูงอายุ ตลอดจนการค้าออนไลน์ (e-Commerce) และการทำธุรกรรมออนไลน์ (e-Payment) ก็ช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถใช้ชีวิตได้อย่างอิสระและปลอดภัยมากขึ้น โดยไม่จำเป็นต้องออกจากบ้าน (Anulomsombat, 2017) ประเด็นหนึ่งที่น่าสนใจของสังคมสูงวัย คือการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) โดย สำนักงานสถิติแห่งชาติ (National Statistical Office, 2022) พบว่าผู้สูงอายุมีการใช้อุปกรณ์ดิจิทัลเพิ่มขึ้น โดยกลุ่มอายุ 60 ปีขึ้นไปประมาณ 7.4 ล้านคน จาก 13.1 ล้านคน ใช้อุปกรณ์ดิจิทัลทำกิจกรรมในโลกโซเชียล ทั้งการติดต่อสื่อสาร แสวงหาความรู้ และเพื่อความบันเทิง

เทคโนโลยีดิจิทัลมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในหลายมิติ ทั้งด้านสุขภาพ จิตใจ สังคม และเศรษฐกิจ โดยเฉพาะเมื่อโลกก้าวเข้าสู่ยุคดิจิทัลเต็มรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นการส่งเสริมสุขภาพและการเข้าถึงบริการทางการแพทย์ ผู้สูงอายุสามารถใช้เทคโนโลยีเพื่อติดตามสุขภาพ เช่น อุปกรณ์วัดความดัน แอปพลิเคชันสุขภาพ หรือบริการพบแพทย์ทางไกล (telemedicine) ช่วยให้เข้าถึงบริการทางการแพทย์โดยไม่ต้องเดินทาง (Wang et al., 2014) ช่วยลดความเหงาและส่งเสริมสุขภาพจิต เทคโนโลยีการสื่อสาร เช่น วิดีโอคอล และโซเชียลมีเดีย ช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถติดต่อสื่อสารกับครอบครัวและเพื่อนฝูงได้มากขึ้น ลดภาวะโดดเดี่ยวและความเสี่ยงของภาวะซึมเศร้า (Chen & Schulz, 2016) อีกทั้งเพิ่มความปลอดภัยในการดำรงชีวิต อุปกรณ์อัจฉริยะ เช่น กล้อง

วงจรปิด, เครื่องเตือนภัย, หรือเครื่องช่วยเตือนการกินยา ช่วยให้ผู้สูงอายุใช้ชีวิตประจำวันได้อย่างปลอดภัยและอิสระมากขึ้น (Peek et al., 2014) และยังส่งเสริมการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมในสังคม แพลตฟอร์มการเรียนรู้ออนไลน์ทำให้ผู้สูงอายุสามารถเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ได้ต่อเนื่อง ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญของ “Active Aging” (Charness & Boot, 2009)

ด้วยความสำคัญของเทคโนโลยีดิจิทัล ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเข้าถึงเทคโนโลยีของผู้สูงอายุในยุคดิจิทัล เพื่อศึกษาถึงเครือข่ายสังคมออนไลน์ที่ผู้สูงอายุนิยมใช้ พฤติกรรมการใช้ บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์ รวมถึงการเข้าถึงใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้ใช้บริการ และนำมาพัฒนาในการสร้างสังคมในอนาคตยังสามารถ นำไปใช้ประโยชน์เพื่อหาแนวทางในการกำหนดกลยุทธ์ให้สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มผู้สูงอายุ เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ และเพิ่มโอกาสทางธุรกิจ เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาการเข้าถึงเทคโนโลยีของผู้สูงอายุในยุคดิจิทัล พฤติกรรมการใช้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์ วัตถุประสงค์ในการใช้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์ ช่องทางการใช้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์ สถานที่ที่ใช้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์ ความถี่ในการใช้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์ แอปพลิเคชันที่มีการเลือกเข้าใช้งาน และกิจกรรมที่เลือกใช้

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา เป็นการศึกษาการเข้าถึงเทคโนโลยีของผู้สูงอายุในยุคดิจิทัล พฤติกรรมการใช้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์ วัตถุประสงค์ในการใช้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์ ช่องทางการใช้ บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์ สถานที่ที่ใช้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์ ความถี่ในการใช้บริการ เครือข่ายสังคมออนไลน์ แอปพลิเคชันที่มีการเลือกเข้าใช้งาน และกิจกรรมที่เลือกใช้ เป็นต้น

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้คือ บุคคลที่เตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่วัยผู้สูงอายุที่มีอายุ 55 ปี ขึ้นไปโดย วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบตามสะดวก (Convenience Sampling) ซึ่งมีการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามออนไลน์

ขอบเขตด้านเวลา ในการทำวิจัยตั้งแต่ 1 กันยายน พ.ศ 2565 – 30 ธันวาคม 2566

ทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับผู้สูงอายุ

พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 ให้ความหมายของผู้สูงอายุ หมายถึงบุคคลซึ่งมีอายุเกิน 60 ปีบริบูรณ์ขึ้นไปและมีสัญชาติไทย ทั้งนี้สามารถแบ่งกลุ่มผู้สูงอายุเป็น 3 กลุ่ม (Yodphet, 2006, 2012) ได้แก่ ผู้สูงอายุที่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ทุกเรื่อง ผู้สูงอายุที่ติดบ้านที่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ในบางเรื่อง และผู้สูงอายุติดเตียงที่ไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้เลยต้องพึ่งพาครอบครัว

สังคมผู้สูงอายุหรือสังคมสูงวัย (Malee, 2018) คือ สังคมที่มีสัดส่วนของผู้สูงอายุหรือประชากรที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป เพิ่มขึ้นจำนวนสูงขึ้นเรื่อย ๆ ขณะที่สัดส่วนของอัตราการเกิดและจำนวนประชากรในวัยทำงานลดน้อยลง โดย

ลักษณะของสังคมผู้สูงอายุ จากข้อมูลของ United Nations World Population Ageing กล่าวว่า ประชากรที่อยู่ในวัยพึ่งพิงที่ไม่สามารถให้แรงงานตนเองเพื่อสร้างรายได้เลี้ยงตัว มีจำนวนมากกว่าประชากรในวัยแรงงาน แบ่งได้ 3 ลักษณะ (1) สังคมผู้สูงอายุ (Aging society) เป็นสังคมที่มีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป ที่อยู่จริงในพื้นที่ต่อประชากรทุกช่วงอายุในพื้นที่เดียวกัน และมีอัตราเท่ากับหรือมากกว่าร้อยละ 10 ขึ้นไป หรือมีประชากรอายุ 65 ปีขึ้นไป ที่อยู่จริงในพื้นที่ต่อประชากรทุกช่วงอายุในพื้นที่เดียวกัน อัตราเท่ากับหรือมากกว่าร้อยละ 7 ขึ้นไป (2) สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (Aged society) จะเป็นสังคมที่มีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป ที่อยู่จริงในพื้นที่ต่อประชากรทุกช่วงอายุในพื้นที่เดียวกัน และมีอัตราเท่ากับหรือมากกว่าร้อยละ 20 ขึ้นไป หรือมีประชากรอายุ 65 ปีขึ้นไป ที่อยู่จริงในพื้นที่ต่อประชากรทุกช่วงอายุในพื้นที่เดียวกัน อัตราเท่ากับหรือมากกว่าร้อยละ 14 ขึ้นไป (3) สังคมสูงอายุระดับสุดยอด (Super-aged society) หมายถึงสังคมที่มีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป เกินกว่าร้อยละ 28 ของประชากรทั้งประเทศ หรือเป็นสังคมที่มีประชากร อายุ 65 ปีขึ้นไป เกินกว่าร้อยละ 20 ของประชากรทั้งหมด

ความเป็นผู้สูงอายุเริ่มต้นที่อายุเท่าไรนั้น เรื่องของตัวเลขที่แน่นอนยังเป็นปัญหาที่ไม่ยุติ (Goldman, 1988) ถ้ามองในด้านการเกษียณอายุ ในประเทศไทยถือว่าอายุ 60 ปี เป็นวัยที่เกษียณอายุราชการ ขณะที่บางแห่งอาจจะใช้อยู่ 55 หรือ 65 ปีก็ได้ ในทางการแพทย์แล้วถือว่ามีเปลี่ยนแปลงในทางเสื่อมลงของร่างกาย ซึ่งอวัยวะต่าง ๆ ก็เสื่อมลงในเวลาไม่เท่ากัน ความสูงอายุนี้อาจมีอัตราการเปลี่ยนแปลงไปในแต่ละคนไม่เท่ากันด้วย บางคนแม้จะอายุเพียง 50 ปี ก็อาจจะมองดูสูงอายุทั้งด้านร่างกายและจิตใจ ขณะที่บางคนอายุ 65 ปี แล้วยังดูไม่ต่างจากคนวัย 50 ปี แต่อย่างใด (Chaisinthop, 2011)

สรุปได้ว่า การกำหนดผู้ที่เรียกว่าเป็นผู้สูงอายุ หมายถึงผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปี ขึ้นไป ซึ่งเป็นวัยที่มีประสบการณ์ในชีวิตมากมาย อยู่ในช่วงที่ชีวิตมีการเสื่อมถอยทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และอารมณ์ ซึ่งสมควรได้รับการยกย่อง เติบโตช่วยเหลือ และดูแลให้มีความสุข สาเหตุที่งานวิจัยนี้ได้กำหนดผู้สูงอายุไว้ที่ 55 ปี เนื่องจากมีหลายแหล่งที่มาได้กล่าวเกี่ยวกับเกณฑ์อายุของผู้สูงอายุที่ไม่เท่ากัน บางแหล่งที่มากล่าวไว้ที่ 55 ปีขึ้นไป บางแหล่งที่มากล่าวไว้ที่ 60 ปี ขึ้นไป และบางแหล่งที่มากล่าวไว้ที่ 65 ปี ขึ้นไป ทางผู้วิจัยจึงตั้งไว้ที่ 55 ปี เพื่อให้การเก็บข้อมูลต่าง ๆ สามารถครอบคลุมในหลาย ๆ องค์ประกอบในการเก็บข้อมูลได้มากขึ้น

แนวคิดเกี่ยวกับเครือข่ายสังคมออนไลน์

ปัจจุบันการสื่อสารสำหรับมนุษย์ได้รับการพัฒนาให้สื่อสารถึงกันอย่างรวดเร็ว เป็นผลมาจากความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ที่ได้มามีบทบาทในชีวิตประจำวันของมนุษย์มากขึ้น สื่อชนิดหนึ่งที่ผู้ใช้สามารถมีส่วนร่วมสร้างและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นต่าง ๆ ผ่านระบบอินเทอร์เน็ตได้ คือ “Social Media” คำนี้ คณะกรรมการจัดทำพจนานุกรมศัพท์คอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ ราชบัณฑิตยสถาน (Royal Academy, 2017) บัญญัติศัพท์ว่า “เครือข่ายสังคมออนไลน์” หรือที่คนทั่วไปเรียกว่า “สื่อออนไลน์” ในทางเทคนิคสื่อสังคมหมายถึงโปรแกรมกลุ่มหนึ่งที่ทำงานโดยใช้พื้นฐานและเทคโนโลยีของเว็บตั้งแต่รุ่น 2.0 ในทางธุรกิจเรียกสื่อสังคมว่า สื่อที่ผู้บริโภคสร้างขึ้นสำหรับกลุ่มบุคคลผู้ติดต่อสื่อสารกันโดยผ่านสื่อสังคม ซึ่งนอกจากจะส่งข่าวสารข้อมูลแลกเปลี่ยนกันแล้วยังอาจทำกิจกรรมที่สนใจร่วมกันด้วย กลุ่มบุคคลที่ติดต่อสื่อสารกันโดยผ่านสื่อสังคมดังกล่าว คือ Social Network ซึ่งคณะกรรมการจัดทำพจนานุกรมศัพท์คอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ บัญญัติศัพท์ “Social Network” ว่า “เครือข่ายสังคม” ในเครือข่ายสังคม กลุ่ม “เพื่อน” หรือ “ผู้ติดต่อกัน” จะต้องแนะนำตนเองอย่างสั้น ๆ โดยทั่วไปซอฟต์แวร์ที่ให้บริการเครือข่ายสังคม จะเปิดโอกาสให้กลุ่มเพื่อน ๆ วิพากษ์วิจารณ์กันเองได้ ส่งข้อความส่วนตัวและเข้าไปอ่านข้อความของเพื่อน ๆ ในกลุ่มได้ ซอฟต์แวร์บางประเภทจะสามารถให้เพื่อน ๆ เพิ่มเสียงและภาพเคลื่อนไหว

ลงในประวัติของตนได้ด้วย นอกจากนี้เพื่อนบางคนก็อาจจะสร้างโปรแกรมย่อย ๆ ขึ้นมาให้ใช้ ร่วมกันได้ เช่น เล่นเกมส์ ถามปัญหา หรือปรับแต่งรูปภาพทำให้บางคนมีผู้สมัครเข้ามาเป็นเพื่อนด้วยมากมาย

เครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Network) คือ รูปแบบเว็บไซต์ การสร้างเครือข่ายสังคมออนไลน์ สำหรับผู้ใช้บริการในอินเทอร์เน็ต มีการเขียนและอธิบายความสนใจ และกิจการที่ได้ทำและเชื่อมโยงกับความสนใจและกิจกรรมของผู้อื่น ในบริการเครือข่ายสังคมมักจะประกอบไปด้วยการแชท ส่งข้อความ ส่งอีเมล วิดีโอ เพลง อัปโหลดรูป บล็อก การทำงานคือคอมพิวเตอร์ที่ใช้เก็บข้อมูลพวกนี้ไว้ในฐานข้อมูล SQL สวน Video หรือรูปภาพ อาจเก็บเป็นไฟล์ก็ได้ บริการเครือข่ายสังคมที่เป็นที่นิยม ได้แก่ ไฮไฟฟ์ มายสเปซ เฟซบุ๊ก ออรัท มัลติพลาย โดยเว็บเหล่านี้มีผู้ใช้งานมากมาย เช่น เฟซบุ๊กเป็นเว็บไซต์ที่คนไทยใช้มากที่สุด ในขณะที่ออรัท เป็นที่นิยมมากที่สุดในประเทศอินเดีย ปัจจุบันบริการเครือข่ายสังคมมีผลประโยชน์คือ หาเงินจากการโฆษณา การเล่นเกม โดยใช้บัตรเติมเงิน (Chainirun, 2016)

ดังนั้น เครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Network) หมายถึง เว็บไซต์หรือโปรแกรม คอมพิวเตอร์ที่ช่วยให้คนสามารถสร้างเครือข่ายสังคม สำหรับผู้ใช้งานในอินเทอร์เน็ต เพื่อใช้ในการ สื่อสารแบ่งปันข้อมูล เขียนและอธิบายความสนใจ และกิจการที่ได้ทำ และเชื่อมโยงเข้ากับความสนใจ และกิจกรรมของผู้อื่น เช่น Facebook, Line, Twitter และ Instagram

ดังนั้นสรุปได้ว่าผู้สูงอายุเป็นกลุ่มหนึ่งที่มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารทั้งการใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตเพื่อการติดต่อสื่อสาร โดยติดต่อสื่อสารผ่านการใช้โปรแกรมการสนทนาหรือเว็บไซต์ที่เป็นเครือข่ายสังคมออนไลน์ และการค้นหาข้อมูลข่าวสารที่สนใจ สิ่งเหล่านี้จะส่งผลดีต่อสุขภาพจิตสำหรับผู้สูงอายุอีกด้วย ผู้สูงอายุที่ใช้อินเทอร์เน็ตเป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารจะรู้สึกโดดเดี่ยวและช่วยลดภาวะซึมเศร้าในปัจจุบันพบว่า กลุ่มผู้สูงอายุมีแนวโน้มการใช้อินเทอร์เน็ตมากขึ้น และมีโอกาสเป็นกลุ่มคนกลุ่มใหม่ที่เสี่ยงต่อการถูกหลอกลวง เพราะรู้ไม่เท่าทันจากภัยโลกไซเบอร์ได้ เราควรมีการส่งเสริมการรู้เท่าทันเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารให้กับผู้สูงอายุ เพื่อให้เกิดกระบวนการในการรู้เท่าทัน ประเทศไทยมีการวางนโยบายเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันผู้สูงอายุในการป้องกันตัวเองจากภัยรอบด้าน ด้วยการให้ข่าวสารความรู้ รวมทั้งพัฒนาเทคโนโลยีที่เหมาะสมในการดำรงชีวิตอย่างปลอดภัย แต่ก็ยังไม่เพียงพอต่อการรู้เท่าทันเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้สูงอายุที่ยังใช้ข้อมูลโดยไม่คำนึงถึงความถูกต้องจึงทำให้ถูกหลอกลวงไปในที่สุด สำหรับรูปแบบการเรียนรู้ในเรื่องการรู้เท่าทันเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารให้กับผู้สูงอายุ ต้องคำนึงถึงการเรียนรู้ของผู้สูงอายุในเรื่องต่างๆ เช่น ธรรมชาติของผู้สูงอายุ หลักการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ ที่ผ่านมามีการสำรวจขีดความสามารถการรู้เท่าทันเทคโนโลยี และการสื่อสาร พบว่า ผู้สูงอายุมีการเล่นโซเชียลมีเดียเพิ่มขึ้นเป็นอย่างมาก ทั้งจากการที่ลูกหลานต้องการจะให้ผู้สูงอายุใช้โทรศัพท์ Smart Phone ไว้ติดต่อสื่อสารผู้สูงอายุเองก็สามารถเข้าถึงสังคมออนไลน์เหล่านี้ได้เช่นกัน สามารถสร้างความสะดวกสบายให้กับผู้สูงอายุและเป็นเพื่อนให้กับผู้สูงอายุได้

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษารั้งนี้ คือบุคคลที่เข้าสู่วัยผู้สูงอายุ คือผู้ที่มีอายุ 55 ปีขึ้นไป ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 500 คน โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบตามสะดวก Convenience Sampling ซึ่งมีการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามแบบออนไลน์ ทั่วประเทศ

เครื่องมือวิจัย

ผู้วิจัยนำลึงค์แบบสอบถามออนไลน์วางไว้บนโซเชียลมีเดียที่เป็นที่นิยม ดำเนินการด้วยวิธีสุ่มตัวอย่าง เมื่อทราบขนาดกลุ่ม ตัวอย่างแล้ว เนื่องจากมีประชากรจำนวนมากในการสุ่มตัวอย่างตามหลักวิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่าง การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) โดยทำการเก็บตัวอย่างทั้งหมดจากทั่วประเทศ กระจายไปตามเว็บบอร์ดต่าง ๆ พร้อมทั้งสุ่มแจกรางวัลสำหรับผู้ที่มาทำแบบสอบถาม เพื่อเป็นแรงจูงใจในการเข้ามาให้ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม

การทดสอบคุณภาพของแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยมีการวัด ดังนี้

ทดสอบความเที่ยงตรง (Content Validity) ผู้วิจัยได้นำเสนอแบบสอบถามที่ได้สร้างขึ้นต่อผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน และใช้การทบทวนจากวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องเพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความแม่นยำว่าตรงกับประเด็นที่ต้องการศึกษาและสอดคล้องกับทฤษฎีที่ใช้เป็นกรอบแนวคิดการวิจัย รวมถึงวัตถุประสงค์ของงานวิจัย และแก้ไขปรับปรุงก่อนนำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลจริง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

หลังจากแจกแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดในรูปแบบของแบบสอบถามออนไลน์เมื่อได้แบบสอบถามครบตามจำนวนที่กำหนด จึงทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมจากนั้น บันทึกคำตอบของแบบสอบถามที่ได้มาและตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติดังนี้

1. สถิติเชิงพรรณนาในการอธิบายผลด้านประชากรศาสตร์ คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และสถานภาพ ใช้ค่าความถี่ (จำนวน) และค่าร้อยละ
2. สถิติเชิงอนุมานในการวิเคราะห์การส่งผลกระทบต่อกันระหว่างตัวแปรต้น วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาลักษณะทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด อาชีพปัจจุบัน รายได้เฉลี่ยต่อเดือน อาศัยอยู่ร่วมกับใคร ที่มีผลต่อการเข้าถึงเทคโนโลยีของผู้สูงอายุในยุคดิจิทัล โดยการใช่วิธีทดสอบความสัมพันธ์และความแตกต่างด้วยสถิติ t-test, สถิติ F-test และสถิติความแปรปรวนทางเดียว (One – Way Analysis of Variance หรือ ANOVA) วิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ได้แก่ วิธีการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ประเภทการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และเนื้อหาข่าวสารที่สนใจ ที่มีผลต่อการเข้าถึงเทคโนโลยีของผู้สูงอายุในยุคดิจิทัล โดยการใช่วิธีทดสอบความสัมพันธ์และความแตกต่างด้วยสถิติ t-test, สถิติ F-test และสถิติความแปรปรวนทางเดียว (One – Way Analysis of Variance หรือ ANOVA)

ผลการวิจัย

ปัจจัยส่วนบุคคล เพศ อายุ การศึกษา รายได้ ที่อยู่อาศัย ที่ส่งผลการเข้าถึงเทคโนโลยีของผู้สูงอายุในยุคดิจิทัล

ตารางที่ 1 ค่าความถี่และร้อยละข้อมูลลักษณะทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

Table 1 Frequency and percentage of general characteristics of the respondents

ข้อมูลลักษณะทั่วไป (Information)	จำนวน (คน) Number (people)	ร้อยละ (Percentage)
เพศ (Sex)		
- ชาย (Man)	264	52.80
- หญิง (Female)	236	47.20
อายุ (Age)		
- 55 - 60 years old	257	51.40
- 61 - 65 years old	178	35.60
- 66 years and above	65	13.00
ระดับการศึกษา (Education)		
- ต่ำกว่าปริญญาตรี (Under bachelor's degree)	207	41.40
- ปริญญาตรี (Bachelor's degree)	187	37.40
- สูงกว่าปริญญาตรี (Higher Bachelor's degree)	106	21.20
อาชีพ (Occupation)		
- ไม่ได้ประกอบอาชีพ (Not working)	124	24.80
- ข้าราชการบำนาญ (Pensioner)	76	15.20
- ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว (Trade/Personal business)	184	36.80
- ทำงานอิสระ/เอกชน (Freelance/private work)	52	10.40
- เกษตรกรรม (Agriculture)	24	4.80
- ปัจจุบันยังคงทำงานอยู่ (Currently still working)	40	8.00
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน (Average monthly income)		
- Less than 1,000 baht	28	5.60
- 1,001 - 4,999 baht	69	13.80
- 5,000 - 9,999 baht	71	14.20
- 10,000 - 14,999 baht	86	17.20
- 15,000 - 20,000 baht	109	21.80
- From 20,001 and up	137	27.40
อาศัยอยู่ร่วมกับใคร (Who do you live with?)		
- อยู่ตามลำพัง (Stay alone)	59	11.80
- อยู่กับญาติ (Living with relatives)	147	29.40
- อยู่กับผู้อื่น (Living with others)	33	6.60
- อยู่กับพ่อแม่ พี่น้อง บุตรหลาน (Live with parents, siblings, children and grandchildren)	246	49.20
- อยู่บ้านพักคนชรา (Living in a nursing home)	15	3.00
ระยะเวลาโดยเฉลี่ยที่ใช้อินเทอร์เน็ต (Average time spent on the internet)		
- น้อยกว่า 30 นาที/ครั้ง/วัน (Less than 30 minutes/time/day)	237	47.40
- 30 นาที - 1 ชั่วโมง/ครั้ง/วัน (30 minutes - 1 hour /time/day)	110	22.00
- 1 ชั่วโมง - 2 ชั่วโมง/ครั้ง/วัน (1 hour - 2 hours /time/day)	153	30.60
- มากกว่า 2 ชั่วโมงทุกวัน (More than 2 hours every day)	0	0

ข้อมูลลักษณะทั่วไป (Information)	จำนวน (คน) Number (people)	ร้อยละ (Percentage)
เครื่องมือที่ใช้ในการเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์ (Tools used to access social media)		
- คอมพิวเตอร์ (Computer)	50	10.00
- แท็บเล็ต (Tablet)	165	33.00
- โทรศัพท์มือถือ (Mobile phone)	285	57.00
สถานที่ใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ที่ไหนเป็นประจำ (Where do you regularly use social media?)		
- ที่บ้าน (At home)	289	57.80
- ที่ทำงาน (Workplace)	116	23.20
- ระหว่างการเดินทาง (During the trip)	95	19.00

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบลักษณะทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีผลต่อการเข้าถึงเทคโนโลยีของผู้สูงอายุในยุคดิจิทัล จำแนกตามเพศ

Table 2 Results of comparing general characteristics of respondents that affect the elderly's access to technology in the digital age, classified by gender.

การเข้าถึงเทคโนโลยีของผู้สูงอายุในยุคดิจิทัล (Access to technology for the elderly in the digital age)	Sex				t-test	sig.
	Man (n =264)		Female (n =236)			
	\bar{X}	sd	\bar{X}	sd		
1. วัตถุประสงค์ในการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ (Purpose of using social networks)	4.34	.380	4.23	.386	3.012	.711
2. แอปพลิเคชันที่มีการเลือกใช้งาน (Selected applications)	4.33	.364	4.34	.407	-.095	.069
3. อันดับกิจกรรมที่เลือกใช้ (Ranking of selected activities)	4.33	.316	4.28	.396	1.472*	.000
รวม (SUM)	4.33	.199	4.28	.194	2.792	.945

จากตารางที่ 2 ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีเพศต่างกัน มีผลต่อการเข้าถึงเทคโนโลยีของผู้สูงอายุในยุคดิจิทัล ในด้านอันดับกิจกรรมที่เลือกใช้ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนด้านวัตถุประสงค์ในการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ และด้านแอปพลิเคชันที่มีการเลือกใช้งาน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีเพศต่างกัน มีผลต่อการเข้าถึงเทคโนโลยีของผู้สูงอายุในยุคดิจิทัล ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบลักษณะทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีผลต่อการเข้าถึงเทคโนโลยีของผู้สูงอายุในยุคดิจิทัล จำแนกตามอายุ

Table 3 Results of comparing general characteristics of respondents that affect the elderly's access to technology in the digital age, classified by age.

การเข้าถึงเทคโนโลยีของผู้สูงอายุในยุคดิจิทัล (Access to technology for the elderly in the digital age)	แหล่งความแปรปรวน (source of variation)	df	SS	MS	F	Sig.
1. วัตถุประสงค์ในการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ (Purpose of using social networks)	ระหว่างกลุ่ม (between groups)	2.304	2	1.152	7.957*	.000
	ภายในกลุ่ม (within the group)	71.954	497	.145		
	รวม (SUM)	74.258	499			
2. แอปพลิเคชันที่มีการเลือกใช้งาน (Selected applications)	ระหว่างกลุ่ม (between groups)	.520	2	.260	1.765	.172
	ภายในกลุ่ม (within the group)	73.257	497	.147		
	รวม (SUM)	73.778	499			
3. อันดับกิจกรรมที่เลือกใช้ (Ranking of selected activities)	ระหว่างกลุ่ม (between groups)	.221	2	.110	.868	.420
	ภายในกลุ่ม (within the group)	63.164	497	.127		
	รวม (SUM)	63.384	499			
รวม (SUM)	ระหว่างกลุ่ม (between groups)	.272	2	.136	3.494*	.031
	ภายในกลุ่ม (within the group)	19.350	497	.039		
	รวม (SUM)	19.622	499			

จากตารางที่ 3 ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุต่างกัน มีผลต่อการเข้าถึงเทคโนโลยีของผู้สูงอายุในยุคดิจิทัลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุต่างกัน มีผลต่อการเข้าถึงเทคโนโลยีของผู้สูงอายุในยุคดิจิทัลในวัตถุประสงค์ในการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบลักษณะทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีผลต่อการเข้าถึงเทคโนโลยีของผู้สูงอายุในยุคดิจิทัล จำแนกตามระดับการศึกษาสูงสุด

Table 4 Results of comparing general characteristics of respondents that affect the elderly's access to technology in the digital age. Classified by highest level of education

การเข้าถึงเทคโนโลยีของผู้สูงอายุในยุคดิจิทัล (Access to technology for the elderly in the digital age)	แหล่งความแปรปรวน (source of variation)	df	SS	MS	F	Sig.
1. วัตถุประสงค์ในการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ (Purpose of using social networks)	ระหว่างกลุ่ม (between groups)	1.323	2	.661	4.507*	.011
	ภายในกลุ่ม (within the group)	72.936	497	.147		
	รวม (SUM)	74.258	499			
2. แอปพลิเคชันที่มีการเลือกใช้งาน (Selected applications)	ระหว่างกลุ่ม (between groups)	.572	2	.286	1.940	.145
	ภายในกลุ่ม (within the group)	73.206	497	.147		
	รวม (SUM)	73.778	499			
3. อันดับกิจกรรมที่เลือกใช้ (Ranking of selected activities)	ระหว่างกลุ่ม (between groups)	4.011	2	2.006	16.789*	.000
	ภายในกลุ่ม (within the group)	59.373	497	.119		
	รวม (SUM)	63.384	499			
รวม (SUM)	ระหว่างกลุ่ม (between groups)	.135	2	.068	1.724	.179
	ภายในกลุ่ม (within the group)	19.487	497	.039		
	รวม (SUM)	19.622	499			

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (Statistically significant at the 0.05 level)

จากตารางที่ 4 ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีผลต่อการเข้าถึงเทคโนโลยีของผู้สูงอายุในยุคดิจิทัลในด้านวัตถุประสงค์ในการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์และด้านอันดับกิจกรรมที่เลือกใช้ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 5 ผลการเปรียบเทียบลักษณะทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีผลต่อการเข้าถึงเทคโนโลยีของผู้สูงอายุในยุคดิจิทัล จำแนกตามอาชีพปัจจุบัน

Table 5 Results of comparing general characteristics of respondents that affect the elderly's access to technology in the digital age. Classified by current occupation

การเข้าถึงเทคโนโลยีของผู้สูงอายุในยุคดิจิทัล (Access to technology for the elderly in the digital age)	แหล่งความแปรปรวน (source of variation)	df	SS	MS	F	Sig.
1. วัตถุประสงค์ในการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ (Purpose of using social networks)	ระหว่างกลุ่ม (between groups)	.865	5	.173	1.165	.325
	ภายในกลุ่ม (within the group)	73.393	494	.149		
	รวม (SUM)	74.258	499			
2. แอปพลิเคชันที่มีการเลือกใช้งาน (Selected applications)	ระหว่างกลุ่ม (between groups)	.499	5	.100	.673	.644
	ภายในกลุ่ม (within the group)	73.279	494	.148		
	รวม (SUM)	73.778	499			
3. อันดับกิจกรรมที่เลือกใช้ (Ranking of selected activities)	ระหว่างกลุ่ม (between groups)	1.452	5	.290	2.316*	.043
	ภายในกลุ่ม (within the group)	61.932	494	.125		
	รวม (SUM)	63.384	499			
	ระหว่างกลุ่ม (between groups)	.062	5	.012	.311	.906
	ภายในกลุ่ม (within the group)	19.560	494	.040		
	รวม (SUM)	19.622	499			

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (Statistically significant at the 0.05 level)

ตารางที่ 5 ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกันมีผลต่อการเข้าถึงเทคโนโลยีของผู้สูงอายุในยุคดิจิทัลในด้านอันดับกิจกรรมที่เลือกใช้ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอาชีพปัจจุบันต่างกัน มีผลต่อการเข้าถึงเทคโนโลยีของผู้สูงอายุในยุคดิจิทัลไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอาชีพปัจจุบันต่างกัน มีผลต่อการเข้าถึงเทคโนโลยีของผู้สูงอายุในยุคดิจิทัลในด้านอันดับกิจกรรมที่เลือกใช้ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 6 ผลการเปรียบเทียบลักษณะทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีผลต่อการเข้าถึงเทคโนโลยีของผู้สูงอายุในยุคดิจิทัล จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

Table 6 Results of comparing general characteristics of respondents that affect the elderly's access to technology in the digital age. Classified by average monthly income

การเข้าถึงเทคโนโลยีของผู้สูงอายุในยุคดิจิทัล (Access to technology for the elderly in the digital age)	แหล่งความแปรปรวน (source of variation)	SS	df	MS	F	Sig.
1. วัตถุประสงค์ในการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ (Purpose of using social networks)	ระหว่างกลุ่ม (between groups)	4.404	5	.281	1.903	.092
	ภายในกลุ่ม (within the group)	72.855	494	.147		
	รวม (SUM)	74.258	499			
2. แอปพลิเคชันที่มีการเลือกใช้งาน (Selected applications)	ระหว่างกลุ่ม (between groups)	.587	5	.117	.793	.555
	ภายในกลุ่ม (within the group)	73.190	494	.148		
	รวม (SUM)	73.778	499			
3. อันดับกิจกรรมที่เลือกใช้ (Ranking of selected activities)	ระหว่างกลุ่ม (between groups)	3.156	5	.631	5.176*	.000
	ภายในกลุ่ม (within the group)	60.229	494	.122		
	รวม (SUM)	63.384	499			
รวม (SUM)	ระหว่างกลุ่ม (between groups)	.188	5	.038	.956	.445
	ภายในกลุ่ม (within the group)	19.434	494	.039		
	รวม (SUM)	19.622	499			

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (Statistically significant at the 0.05 level.)

ตารางที่ 6 ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีการอาศัยอยู่แตกต่างกันมีผลต่อการเข้าถึงเทคโนโลยีของผู้สูงอายุในยุคดิจิทัล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 7 ผลการเปรียบเทียบลักษณะทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีผลต่อการเข้าถึงเทคโนโลยีของผู้สูงอายุในยุคดิจิทัล จำแนกตามการอยู่อาศัย

Table 7 Results of comparing general characteristics of respondents that affect the elderly's access to technology in the digital age. Classified by residence

การเข้าถึงเทคโนโลยีของผู้สูงอายุในยุคดิจิทัล (Access to technology for the elderly in the digital age)	แหล่งความแปรปรวน (Source of variation)	SS	df	MS	F	Sig.
1. วัตถุประสงค์ในการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ (Purpose of using social networks)	ระหว่างกลุ่ม (between groups)	1.803	4	.451	3.080*	.016
	ภายในกลุ่ม (within the group)	72.455	495	.146		
	รวม (SUM)	74.258	499			
2. แอปพลิเคชันที่มีการเลือกใช้งาน (Selected applications)	ระหว่างกลุ่ม (between groups)	.876	4	.219	1.487	.205
	ภายในกลุ่ม (within the group)	72.901	495	.147		
	รวม (SUM)	73.778	499			
3. อันดับกิจกรรมที่เลือกใช้ (Ranking of selected activities)	ระหว่างกลุ่ม (between groups)	1.803	4	.451	3.624*	.006
	ภายในกลุ่ม (within the group)	61.581	495	.124		
	รวม (SUM)	63.384	499			
รวม (SUM)	ระหว่างกลุ่ม (between groups)	.115	4	.029	.727	.574
	ภายในกลุ่ม (within the group)	19.507	495	.039		
	รวม (SUM)	19.622	499			

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (Statistically significant at the 0.05 level)

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการเข้าถึงเทคโนโลยีของผู้สูงอายุในยุคดิจิทัล พบว่า วัตถุประสงค์ในการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อวัตถุประสงค์ในการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.23$, $SD = .386$) เมื่อพิจารณาเป็นข้อ พบว่า ข้อที่ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นมากที่สุด คือ มีวัตถุประสงค์ในการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อการทำงาน/ธุรกิจ การเข้าถึงเทคโนโลยีของผู้สูงอายุในยุคดิจิทัล จำแนกตามแอปพลิเคชันที่มีการเลือกใช้งาน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อแอปพลิเคชันที่มีการเลือกใช้งาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.24$, $SD = .385$) เมื่อพิจารณาเป็นข้อ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกใช้แอปพลิเคชันในการใช้งานมากที่สุด คือ LAZADA/Shopee การเข้าถึงเทคโนโลยีของผู้สูงอายุในยุคดิจิทัล จำแนกตามอันดับกิจกรรมที่เลือกใช้ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่ออันดับกิจกรรมที่เลือกใช้ โดยรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.31$, $SD = .356$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่ออันดับกิจกรรมที่เลือกใช้มากที่สุด คือ ใช้ในการส่งข้อความ

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัยพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล เพศ อายุ การศึกษา รายได้ ที่อยู่อาศัย ที่ส่งผลต่อการเข้าถึงเทคโนโลยีของผู้สูงอายุในยุคดิจิทัล สอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Srijam (2019) ที่ได้ศึกษาปัจจัยประชากรศาสตร์ ที่อยู่อาศัย พฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ต การรับรู้ ข้อมูลข่าวสาร ที่มีผลต่อการเข้าถึงเทคโนโลยีของผู้สูงอายุ จากตัวอย่างจำนวน 549 คน โดยใช้แบบสอบถามออนไลน์ มีตัวแปรตาม 3 ตัว ประกอบไปด้วย วัตถุประสงค์การใช้แอปพลิเคชันและกิจกรรม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ (Multivariate Analysis of Variance: MANOVA) ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลทุกด้านของผู้สูงอายุมีอิทธิพลต่อการเข้าถึงเทคโนโลยี ยกเว้นด้านรายได้ โดยมีค่า R Squared มีค่าเท่ากับ .472 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Sumananusorn (2019) ศึกษาพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุกลุ่มเบบี้บูมเมอร์ จำแนกตามปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ ระดับการศึกษาและอาชีพ ที่แตกต่างกัน จะมีพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ ที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนเพศ อายุ สถานภาพและรายได้ ที่แตกต่างกัน จะมีพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ ที่ไม่แตกต่างกัน

สรุปผล

การเข้าถึงเทคโนโลยีของผู้สูงอายุในยุคดิจิทัล ได้แก่ วัตถุประสงค์ในการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ แอปพลิเคชันที่มีการเลือกเข้าใช้งานคือ การใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อการทำงาน/ธุรกิจ แอปพลิเคชันที่มีการเลือกใช้งานโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.24$, $SD = .385$) โดยแอปพลิเคชันที่มีการใช้งานมากที่สุด คือ LAZADA/Shopee กิจกรรมที่เลือกใช้มากที่สุด คือใช้ในการส่งข้อความ และปัจจัยส่วนบุคคล เพศ อายุ การศึกษา รายได้ ที่อยู่อาศัย ทำให้การเข้าถึงเทคโนโลยีของผู้สูงอายุในยุคดิจิทัลนั้นแตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

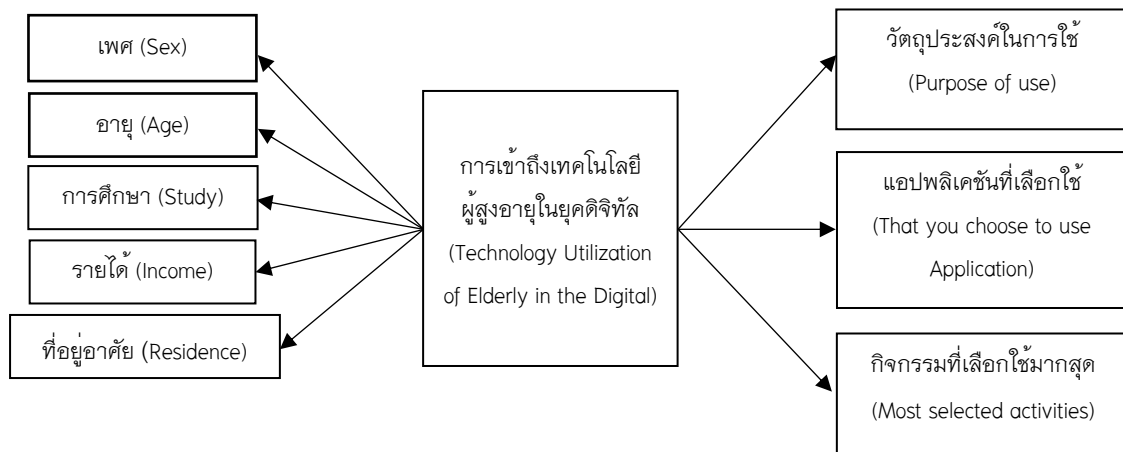
ผลจากการวิจัยพบว่า ควรกำหนดนโยบายที่นำไปสู่การเกิดผลที่เป็นรูปธรรม เพื่อส่งเสริมให้ผู้สูงอายุทั้งในเขตชุมชนเมืองและนอกชุมชนเมือง ได้มีโอกาสใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตอย่างทั่วถึง ทำให้สามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุและเป็นการลดความเหลื่อมล้ำ อีกทั้งเป็นการกระตุ้นให้ผู้สูงอายุได้เข้าถึงการใช้คอมพิวเตอร์ได้สะดวกสบายยิ่งขึ้น หน่วยงานที่จัดการฝึกอบรมด้านคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตสำหรับผู้สูงอายุจำเป็นต้องคำนึงถึงข้อจำกัดด้าน สภาวะทางร่างกายและจิตใจของผู้สูงอายุที่มีวัยแตกต่างกันไป เพื่อให้หลักสูตรการฝึกอบรมมีความเหมาะสมและเกิดประโยชน์ต่อผู้สูงอายุให้มากที่สุด ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้ ภาครัฐหน่วยงานบริหารท้องถิ่นในแต่ละจังหวัด ควรส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้เข้าถึงเทคโนโลยีเพื่อใช้ในการดูแลสุขภาพ และให้รู้เท่าทันกับสถานการณ์เพื่อมิให้ผู้สูงอายุโดนมิจฉาชีพหลอกลวง

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาความพึงพอใจและปัญหาของการใช้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุ เพื่อทราบข้อมูลและเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาและส่งเสริมให้ผู้สูงอายุใช้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์มากยิ่งขึ้น โดยการ

สัมภาษณ์เชิงลึกของผู้สูงอายุที่ใช้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์ เพื่อได้รับข้อมูลเนื้อหาในเชิงลึกอธิบายพฤติกรรมและผลการใช้บริการของผู้สูงอายุได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

องค์ความรู้ใหม่

จากภาพพบว่า ปัจจัยเชิงประชากรศาสตร์ต่อไปนี้ มีผลโดยตรงต่อระดับการเข้าถึง การเลือกใช้ และความสามารถในการใช้เทคโนโลยีของผู้สูงอายุ:

- **เพศ (Sex):** อาจมีความแตกต่างในความสนใจและประเภทของแอปพลิเคชันที่เลือกใช้
 - **อายุ (Age):** ผู้สูงอายุตอนต้น (เช่น 60-69 ปี) อาจมีความคล่องตัวในการใช้เทคโนโลยีมากกว่าผู้สูงอายุตอนปลาย (80 ปีขึ้นไป)
 - **การศึกษา (Education):** ระดับการศึกษาที่สูงขึ้นมักจะสัมพันธ์กับความสามารถในการเรียนรู้และปรับตัวเข้ากับเทคโนโลยีใหม่ๆ
 - **รายได้ (Income):** ส่งผลต่อความสามารถในการซื้ออุปกรณ์ (สมาร์ทโฟน, คอมพิวเตอร์) และการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต
 - **ที่อยู่อาศัย (Residence):** ผู้ที่อยู่ในเขตเมืองมักเข้าถึงโครงสร้างพื้นฐานทางดิจิทัลได้ดีกว่านอกเขตเมือง
- การใช้งานของผู้สูงอายุสามารถแบ่งได้ดังนี้:**
- **วัตถุประสงค์ในการใช้งาน (Purpose of Use):**
 เพื่อการสื่อสารเป็นหลัก: ติดต่อกับครอบครัว เพื่อน และสังคม ผ่านแอปพลิเคชันสนทนา
 เพื่อทำธุรกรรมในชีวิตประจำวัน: ซื้อสินค้าออนไลน์ (E-commerce) และทำธุรกรรมทางการเงิน
 เพื่อการทำงานหรือธุรกิจส่วนตัว: (อาจเป็นวัตถุประสงค์ของกลุ่มย่อย) ใช้เทคโนโลยีเพื่อสร้างรายได้เสริมหรือบริหารจัดการธุรกิจ
 - **กิจกรรมที่พบบ่อยที่สุด (Most Frequent Activity):**
 การส่งข้อความโต้ตอบ (Messaging): เป็นกิจกรรมพื้นฐานและได้รับความนิยมสูงสุด สะท้อนความต้องการด้านการสื่อสารเป็นหลัก

- แอปพลิเคชันที่ได้รับความนิยม (Popular Applications):

ด้านการสื่อสาร: LINE (สำหรับการส่งข้อความ รูปภาพ และวิดีโอคอล)

ด้าน E-commerce: Lazada, Shopee (สำหรับการเลือกซื้อและสั่งสินค้า)

แนวโน้มในอนาคต (Observations & Future Trends)

สิ่งที่ได้ : แม้ผู้สูงอายุบางกลุ่มจะใช้เทคโนโลยีเพื่อทำงาน/ธุรกิจ แต่กิจกรรมที่พบบ่อยที่สุดคือ การสื่อสาร และแอปพลิเคชันที่นิยมคือ การช้อปปิ้ง ซึ่งให้เห็นว่าเทคโนโลยีถูกนำมาใช้ในหลายมิติของชีวิต ไม่ได้จำกัดแค่ วัตถุประสงค์เดียว

แนวโน้มสำคัญ: กลุ่มคนที่จะเข้าสู่วัยสูงอายุในทศวรรษหน้า เป็นกลุ่มที่เติบโตมาพร้อมกับเทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Natives) ดังนั้น ผู้สูงอายุในอนาคตจะมีทักษะและความคุ้นเคยกับการใช้เทคโนโลยีในระดับที่สูงกว่าปัจจุบัน มาก ซึ่งจะส่งผลให้รูปแบบการใช้งานมีความซับซ้อนและหลากหลายยิ่งขึ้น

References

- Anulomsombat, M. (2017, August 5). *An aging society can cope with technology*. Bangkokbiznews. <https://www.bangkokbiznews.com/blogs/columnist/116966>
- Chainirun, P. (2016). *e-Commerce success case study*. Phongwarin Printing.
- Chaisinthop, S. (2011, November 10). *The mental state of the elderly* (Articles from Ramamental). https://www.rama.mahidol.ac.th/psych/sites/default/files/public/pdf/General_Psychiatry/Psychological%20of%20elderly.pdf
- Charness, N., & Boot, W. R. (2009). Aging and information technology use: Potential and barriers. *Current Directions in Psychological Science*, 18(5), 253–258. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8721.2009.01647.x>
- Chen, Y. R. R., & Schulz, P. J. (2016). The effect of information communication technology interventions on reducing social isolation in the elderly: A systematic review. *Journal of Medical Internet Research*, 18(1), e18. <https://doi.org/10.2196/jmir.4596>
- Department of Health, Bureau of Elderly Health, Ministry of Public Health. (2023). *Summary of the results of operations according to the 12-month operational plan for fiscal year 2023 (elderly group)*. Bureau of Elderly Health, Ministry of Public Health. <https://eh.anamai.moph.go.th>
- Goldman, H.H. (1988). *Review of general psychiatry* (2nd Revised ed.). Prentice Hall.
- Malee, S. (2018). Understanding the aging society and the situation of the elderly (in Thailand). *OCSC e-JOURNAL*, 60(4), 5–8. https://www.ocsc.go.th/?post_type=knowledge&p=15409

- National Statistical Office. (2022). *Summary of important results: ICT use among the elderly in 2022*. https://www.nso.go.th/nsoweb/storage/survey_detail/2023/20230929102632_92912.pdf
- Prasertsuk, J. (2019). *Digital Literacy with the elderly society*. DEPA Thailand. <https://www.depa.or.th/th/article-view/digital-literacy>
- Peek, S. T. M., Wouters, E. J. M., van Hoof, J., Luijkx, K. G., Boeije, H. R., & Vrijhoef, H. J. M. (2014). Factors influencing acceptance of technology for aging in place: A systematic review. *International Journal of Medical Informatics*, 83(4), 235–248. <https://doi.org/10.1016/j.ijmedinf.2014.01.004>
- Royal Academy. (2017). *Social Media*. Nanmeebooks.
- Srijam, A. (2019). *Factors affecting access technology of the elderly in the digital age*[Master's thesis, Rangsit University].
- Sumananusorn, T. (2019). Baby boomers and their shopping behaviors: The decision process to purchase all product through social media. *Journal of Management Science Nakhon Pathom Rajabhat University*, 6(2), 175–188. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/JMSNPRU/article/view/232413>
- United Nations, Department of Economic and Social Affairs, Population Division. (2022). *World population prospects 2022: Summary of results*. UN DESA/POP/2022/TR/NO. 3. https://www.un.org/development/desa/pd/sites/www.un.org.development.desa.pd/files/wpp2022_summary_of_results.pdf
- Wang, J., Wang, Y., Wei, C., Yao, N. A., Yuan, A., Shan, Y., & Yuan, C. (2014). Smartphone interventions for long-term health management of chronic diseases: An integrative review. *Telemedicine Journal and e-Health: The Official Journal of the American Telemedicine Association*, 20(6), 570–583. <https://doi.org/10.1089/tmj.2013.0243>
- Yodphet, S. (2006). *Home based long-term care for older persons* (Research report). Thammasat University. https://doi.nrct.go.th/ListDoi/listDetail?Resolve_DOI=10.14457/TU.res.2006.29
- Yodphet, S. (2012). *Welfare for the elderly*. Chulalongkorn University.